

15
Փարս

ՕՐԱԹԵՐԹ

15
Փարս

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի, տարեկան գինն է Գօլտոյ և գաւառաց համար 7 արծաթ մանիտ կանխիկ . գաւառացիներէն տարուրեան ծախքը մեր վրայ է : Վեցամսեայ և եռամսեայ բաժնաճորդք ալ կը հրատարակուի :

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ նամակ պէտք է ուղղել տ. Տէր-Խմբագիր Ռիզա փաշա խան Թ. 14 : Խմբագրութեան ազգայն գիր կա չը տրուիր : Ծանուցման առթիւմէլ անգամի նամար 3 դրուշ է : Եւսի տա գամի նամար ստիպարկութիւն կը լլայ :

Ս. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

ԴԱՐՁՆԱԼ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՍԱՆ
ԽՆԴՐՈՅ ԱՌԹԻՒԻ

(Հարուսակութիւն տես թիւ 1346)

Պ. Նիկողոսեանի այս հայեցողքը թէ և մասամբ ուղիղ է, բայց «նոր չէ» և միանգամայն իր ցարդ ըսածներուն գլխովին հակառակ է : Նա՞ գուցէ ցոյց տալու համար ընթերցողաց, թէ ինք ոտքէն մինչև գլուխը անհեթեթ հակասութեանց զանգուած մ'է՞ մէկ անթարթի մէջ նոր հակասութեան մէջ կընկնի և իր պահ մը առաջ ըսածին հակառակ, որ արդէն «հակառակ» էր իր անկէ առաջ ըսածին, կը շարունակէ սապէս . «Ուշադրութեան առնելով այս ամենը (վարչական բարեկարգութեան անձնական արժանիքէ կախում չունենալը), ուշադրութեան առնելով տարիների ընթացքում Ռուսահայ ժողովրդի համագումարը մէջ մտած անվրա առհասարակը դէպի իր կրօնական դեկավորները, ուշադրութեան առնելով վերջապէս . . . Հայ ժողովուրդի արդի բարոյական կացութիւնն ու մասշտաբ վիճակը և այլն, պէտք է որ էլ միամտի ծայրագոյն կաթողիկոսի յարաբերութեան մէջ գէպի ժողովուրդը ներմուծուին նոր կարգ ու կանոններ, նոր ձևեր ու ձևանարկութիւններ քան թէ այն որ բերան իրանց հետ Մատթէոս և Գէորգ կաթողիկոսները . . . » : Ուրեմն Պ. Նիկողոսեան իրեն յառուկ տրամաբանութեամբ մը իր խօսքին վերջը դարձեալ կը պնդէ թէ, էլ միամտի կաթողիկոսութեան արդի արտաքին և ինքն վիճակին պատճառը Մատթէոս և Գէորգ կաթողիկոսներն են և ոչ այլ ինչ, թէ և նոյն խօսքին օկիզը «ուշադրութեան առնած էր» այն սկզբունքը թէ «վարչական բարեկարգութիւնը անձնական արժանիքէ կախում չունի» :

Այսպէս իրաց վիճակի բոլոր յանցանքը Մատթէոս և Գէորգ կաթողիկոսներուն ճախն բեւեռելէ ետք՝ Պ. Նիկողոսեան կը օգտի բացատրել թէ ինչ յատկութիւններ պէտք է ունենայ և ինչ ընթացք պէտք է բռնէ նոր կաթողիկոսը : Այդ խրատներու կամ հրահանգներու մէկ մասը այնպիսի բաներու կը վերաբերին, որոց իրագործումը կաթողիկոսի կամքէն բխու կախում չունի և որոց մասին արդէն շատ բան խօսած է Տաճկա-

տանի Հայ մամուլը, և ես ալ թէ և շատ բան ունիմ ըսելիք, բայց դժբաղդտաբար առողջութեանս վիճակը դեռ չի ներէր(*). մէկ մասն ալ հազարավեկ անգամ կըրկնուած և կամ ամենահետեւի բաներն որոց դիտարկները կ'սովորեմք հետեւեալ նախադասութեանց մէջ : Թէ կաթողիկոսը Ազգին յարգանքն ու համարումը և առհասարակ անպայման սէրը և այլն պէտք է վայելէ . առհասարակ իրողը կրօնի և եկեղեցու եւանդ պէտք է ներշնչէ (կարծեմ առհասարակ թէ ոչ աւելի գէթ Տաճկահայոց չափ ունին այդ եւանդը), պէտք է կառավարութեանց առջև իր ժողովրդի ցուերի և այլն թարգման ներկայանայ, պէտք է առհասարակ իրաւասարդութեան իրողը գրաւէ, էլ միամտի վրա քրտերու և կարող մըտնալ կէտքն ընէ . տաճկոսն Հայերու յառաջդիմութեան քաջակրօնութիւն ցոյց տայ, Գէորգեան ճեմարանը ապահովէ հասարակ ու մշտական աղբիւրներով, էլ միամտի կառավարութեան արդիւնաւորութեանը հոգ տանի և ազգային կրթութեան պայտօնէից վիճակը բարւոյցէ և ապագան ապահովէ : Առնցմէ զատ Պ. Նիկողոսեան իրաւ կուտայ երկարորէն և զանազան ձևերու առկա մի և նոյն իմաստը կրկնելով թէ նոր կաթողիկոսը պէտք է խզէ ունեն մտերմական աւելցութիւնը այն խմբի հետ որ իր անկատարական միջամտութեամբ էլ միամտի ներքին գործերի մէջ պատճառ եղաւ Գէորգ Դի անուանակարութեան և էլ միամտի ազգացութեան գահավէժ անկման : Այստեղ, ինչպէս կը տեսնեն ընթերցողք, Պ. Նիկողոսեան դարձեալ հակասութեան մէջ կընկնի, վրան զի մինչև ցոյց մը կը պնդէր թէ էլ միամտի ազգացութեան անկման պատճառը Մատթէոս և Գէորգ կաթողիկոսներն են : Պ. Նիկողոսեան կը խրատէ միանգամայն որ նոր կաթողիկոսը փոխանակ միայն մէկ խմբի հետ յարաբերութիւն ունենալու՝ համահասարակ յարաբերութիւն ունենայ բոլոր առհասարակ, ինչպէս և թիֆլիզի և այլ քաղաքաց պատուաւոր անձանց հետ, որոնք Ազգին շատ աւելի մեծ ծառայութիւններ մատուցած մարդիկ են, քան թէ էլ միամտ.

(*) Այդ բաներու մասին մեր համոզմամբ հարեւանցի կերպով չի ներ խօսել, այլ պէտք է ընեն և լուսաբանել զանոնք հասարակութեան փաստերով և հիմնաւոր ապացոյցներով :

նի մի քանի ինքնուրոյ ապաստանները, և այդ առթիւ մի քանի թիֆլիզցի ծանօթ ազգայնաց անունները յիշելէ ետք՝ յանկարծ հետեւեալ հարցումը կընէ, որ բուն խնդրոյն հետ յարաբերութիւն չունի և որ կրնայ միայն մէկ նոր ապացոյց լինել Պ. Նիկողոսեանի այն ազգասիրական հոգւոյն, որով ամեն առթիւ «յարմար» և ամեն միջոց «սուրբ» կը համարի զինքն հասարակութեան ճանչցող անձանց մէջ վրեժ լուծելու և անոնց դէմ ձրի լուսանք ժայթքելու համար : Ահա անիկ այդ հարցումը, «Բայց տես՞՞ էր սոցա երեւը կամ լուծնոցա անունները Պ. Համբարձ. Իփէքճեանը, որն թիֆլիզի կարճատեւ օգնականութիւն ներկից (ինչ ազգու հեղինակութիւն) Պօլիս վերադառնալով, երկու անձանց վկայութիւններով եկաւ առհասարակ կողմից» կաթողիկոսական կանախտներ շարելու և քաղաք մէջ . . . » : Այս հարցումը թոյլ ենք տալիս լուրջ խօսքերի մէջ խառնելու՝ կընէ Պ. Նիկողոսեան՝ «ցոյց տալու համար միայն թէ կաթողիկոսական խնդրի առթիւ մինչև այսօր դուրս թափուած խօսքերը օրչափ ապիկար, անձեռնհաս (խօսքերը ապիկար և անձեռնհաս չեն լինիր այլ զանոնք ըսողները) և անարժէք կարելի է նկատել» :

Դիցուք թէ մենք իր լիշտ անձանց անուններն անգամ լուծ չը լինինք, գիցուք թէ մեր առհասարակ կողմէն հրատարակած կաթողիկոսացուներու ցուցակը միայն երկու անձանց խորհրդով կազմուած լինի, և վերջապէս դիցուք թէ կաթողիկոսական խնդրոյն նկատմամբ մենք ապիկար և անձեռնհաս և մեր նոյն խնդրոյ մասին ըսածները անարժէք լինին, միթէ կարելի է այդ մասնաւոր իրողութեան ընդհանուր եզրակացութիւն հանել թէ՛ «կաթողիկոսական խնդրի առթիւ» մինչև այսօր դուրս թափուած խօսքերը անարժէք են և խօսողներ (զօրութեամբ կը հակցուի) ապիկար և անձեռնհաս անձինք, ի հարկէ բացի Պ. Նիկողոսեանէ, որ միեւն կարող և ձեռնհաս անձն է, ինչպէս որ ինք կը վկայէ : Զեւեհասութեան խնդիրը հասարակաց դատաստանին յանձնելով, պարտք կը համարինք Հայրենիքի խմբագրութեան և մասնաւոր Ս. Պատրիարք Հօր, որուն իբրև կաթողիկոսական Յանձնաժողովի նախագահի ուղղեալ է Պ. Նիկողոսեանի անդեկադիրը, մասնաւոր ուշադրութիւն

Նը հրաւիրել աս էջերն վրայ, Նոյն իսկ Հայրենիքի մէջ՝ շարունակ հրատարակուած նամակներէն կը տեղեկանանք թէ՝ Ռուսիոյ կառավարութիւնը այս միջոցին մասնաւոր հակառակութիւն մը ցոյց կուտայ իր Հայ հզապետաց և Անդրկովկասի գլխաւոր քաղաքներուն մէջ ազգաւոր ճանչցուած և ազգին յառաջագիւծութեան համար աշխատող անձանց ձերբակալութիւնը տեղի կունենան և այլն, այս միջոցին կըսենք տաճկահայոց Պատրիարքին միջոցաւ կաթողիկոսական Յանձնաժողովին ուղղեալ տեղեկագրի մը մէջ «Ռուսահայոց մէջ շատ ազգաշահ գործերով յայտնի մեծատուններուն ցուցակ դնելը կարող է շատ վնասակար հետեւեցնել յունեան նոյն անձանց համար: Եթէ Պ. Նիկողոսեան յիշուի նպատակ ունենալ այդ անձինքը կառավարութեան ուշադրութեանը յանձնելու, առկէ աւելի յարմար միջոց չէր կարող մտածել: Երանի թէ այդ անձինք որ մը իրաւունք չունենան Պ. Նիկողոսեանին ըսելու թէ դըրուածելով մասնեցիր զմեզ, ինչպէս Յուդան համբուրելով մասնեց զԲրիտանոս... Այս ապամայ չեղման համար ընթերցող-ցանկներէն ներդրութիւն խնդրելով՝ շարունակենք և վերջացնենք Պ. Նիկողոսեանի իրաւունքուն ամփոփումը:

Նա կուզէ որ նոր կաթողիկոսը քաղցրութեամբ և խոնարհութեամբ վարուի անխոր ժողովրդին բոլոր դասակարգերու պատկանող ազգայնաց հետ, աշխատի ամենուն ալ սիրաբար շահել և այլն: Ելմիտինը բարեկարգելէ յետոյ անձամբ գաւառները այցելէ և ժողովրդի ցուել-լուս-դարձումը լրացնելու աշխատանքը կը շարունակէ:

(Մնացածը յաջորդ թուով)

Կարինէն յունիս 14 թուով հետեւեալ նամակը կուղղեն Էքսփրէսին:

«Ամսօր 12ին Կ. Պօլսոյ Բ. առանի մեր ժած ամբաստանադիրը Կարնոյ դատարանի միջոցաւ վերսնորդուեցաւ: Բնաւ նոր հարցաքննութիւն մը չեղաւ և առաջին բանաձևը անգամ մ'ևս օրինակուելով յառաջագոյն դատաւորաց ներկայացուեցաւ օտարազրուելու համար, որոց մին Հայ է:

«Հետեւեալ օրը ամբաստանեալը եղեւ նախան տետանը կոչուեցան նոր ամբաստանադիրը լսելու և ինքզինքնին պաշտպանելու համար: Երեսուն ամբաստանեալը Պ. Համամճեանը փաստաբան կարգեցին իրենց: Միւսներուն փաստաբաններն էին, Պ. Թուղլաճեան և Օսման էֆէնտի: Ամբաստանեալը յայտարարեցին թէ Օսմ. պաշտօնական լեզուն չեն գիտեր իրենք, թէ իրենց փաստաբաններուն հետ թոյլ չեն տրուել թէ՛ միջոցն ինքեք կը գտնուին, բայց նախագահը անոնց գտնաբանաց կարևորութիւն չի տեսաւ:

Պ. Համամճեան հարցաքննութեան պատճէնը խնդրեց ձրի, բայց նախագահը մերժեց: Փաստաբանը իւր խնդիրը կրկնեց, պատճառաբանեց և նախագահին դիտողութեանց պատասխանեց: Նախագահը նեղը մանելով յառաջան կերպով ըսաւ: «Բայց դուք դատարանին կող-

մանէ կարգեալ փաստաբան մ'էք և ոչ ամբաստանեալ: Դատարանը զձեզ չընդունիր, դուք ելէք»:

«Համամճեան դուրս ելլելուն պէս նախագահը բոլոր ամբաստանեալաց փոխանորդութիւնը, փաստաբան Թուղլաճեան, Նի յանձնեց, Կուսակալին մասնաւոր պաշտօնեան և ժանտարմայի գլխաւորը անձամբ, ինչպէս նաև Պ. Թուղլաճեան ամէն շունք ըրին ամբաստանեալները համազուտ համար, որ ամբաստանագրին վրայ պարագ տեղը յարձակոււմ չընեն, բայց ամբաստանեալը մտիկ չըրին և միշտ պընդեցին որ Պ. Համամճեան իրենց փաստաբանութիւնն ընէ:

«Նամակս վերջացնելու տուն կիսանամ որ նախագահը Պ. Համամճեանը իւր ներկայութեանը կանչելով, անոր յանձնարարէր է փաստաբանութեան պաշտօնը շարունակել ուղած թուղթերը իրեն առ խոստանալով»:

Էքսփրէս կը գրէ թէ, Երուսաղիմայ պարտուց բարձման ի նպատակ զինուորական տրոց հետ երեք դահեկան գանձելու խնդիրը՝ զոր Ազգ. Պատրիարքարանը Բ. Դրան ըրած է, նախարարաց ժողովոյ մէջ քննուելէ ետքը առանձին մագպաթայով մը վեհ. Սուլթանին հաւանութեանը ներկայացուեր է:

Առկէ իբր 50 տարի առաջ բնիկ Հոճընցի Թըլլաթեան անուն գերդաստան մը Հոճընցի ազգային հաստատութեանց խել մը կալուածներ նուիրած, ուսկայն ի վեր ծաւալեալ մասնաւոր անձեռնարկ բարուած և այժմ մեծագոյն մասը հաշակաւոր Բողան ողլուի աղջիկը յափշտակած ըլլաւով, Ս. Պատրիարք Հայրը Հոճընցի ազգային ժողովոց կողմէն ընդունած տեղեկութեանց համաձայն կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին յանձնարարեց որ այս մասին իւր ունեցած տեղեկութիւնը, և եթէ աշխատութիւն մը ունեցած է ինքը, նոյնին արդիւնքը փութով ազգային Պատրիարքարան տեղեկագրէ:

Տիվրիկի Զնըուշ գաւառակի միւտիրի փոխանորդ Ահմէտ էֆէնտի տեղւոյն ըր իրաւունքից գէժ նախառանձը վարուելով, և այս մասին գտնաբեր ըլլալով ազգային պատրիարքարան, Ս. Պատրիարք Հայրը թագրիր մ'ուղղեց առ Բ. Դուռը:

Վանայ կեդր. կառավարիչ Եիւքրի էֆ. որ արժանեաց տէր անձ մ'է, տեղական կառավարութեան գլխաւոր պաշտօնէից ճնշման ներքեւ հրաժարական առած ըլլալով, և այս մասին խնդիր ըլլալով ազգային Պատրիարքարանի, Ս. Պատրիարք Հայրը Եիւքրի էֆէնտիի վերահաստատութիւնը խնդրեց Բ. Դրան:

Հալէպի գաւառին ճըքըր Եուլուր գաւառակի Ղլիոյ և Ետքուպիէ գիւղերու ազգայինք երկու գանգատագիր ուղղած ըլլալով ազգային Պատրիարքարան, որով տեղւոյն լատինացուց իրենց վրայ ի գործ դրած բանութեանց գէժ կը բողո-

քեն, և թէ և անոնցմէ ոմանք բանաորկուեր օտկայն քանի մը օր վերջը բանաէն արձակուելով աւելի քաջալերեալ ոկեր են բանութիւնները սասուկացնել քահանայի մը առաջնորդութեամբ, Ս. Պատրիարք Հայրը հարկ դատեց կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին յանձնարարել, որ այս մասին հարկ եղածն ի գործ գնէ, և արդիւնքը տեղեկագրէ ի Պատրիարքարան:

Մանչեսթըրի Հայոց հոգևոր հովիւ Արժ. Եռայի վարդապետ Պարսեան Արժ. Տ. Սուքիաս վարդապետը, որ Պրոյթ կը գտնուի, Ս. Պատրիարք Հայր յանձնարարութեանը համեմատ Մանչեսթըրի հայկական մատուալ Ս. Պատարագ մատուցանելու հրաւիրեց է:

Իւսկիւտար Ս. Խաչ Թաղէն երեսփոխան ընտրուեր է առթ. Գառաբար պէյ Գառաբարան:

Ուսումն. Խորհրդոյ ԻԴ. Նիսան տեղի ունեցաւ երէկ Ղալաթիոյ Ազգ. Մատենադարանի մէջ:

Խորհուրդն Հիւանդանոցի Որբանոցին համար տեղւոյն ուսուցչական մարմնոյն կողմէ պատրաստուած և պատ. Հոգաբարձութեան ներկայացուած առաջնայ յայտագրոյն վրայ երկար խորհրդակցութիւն մ'ունեցաւ և յիշեալ յայտագրոյն և թէ Որբանոցի մէջ պատասպանեալ ուսանող որբոց ապագայ բարեկուսութեան վրայ խորհրդակցութիւն մ'ունենալու համար հարկ համարեց Հիւանդանոցի պատ. Հոգաբարձութեան հետ խառն խորհուրդ, որուն անդին աւելցան օրուան կարգադրութիւնն Պատ. Հոգաբարձութեան օրոյման թուուց:

Խորհուրդն ի նկատի առաւ վանայ Սանդիտեան ընկերութեան կանոնադիրն և վաւերացոյց, որոշեց վերահաս գալուցական քննութեանց ներկայ գտնուիլ, ցաւ յայտնեց Միացեալ ընկերութեան Տնօրէն ժողովոյ դէմ որ իւր պաշտօնագրերն անպատասխանի կը թողու, ի նըկատի առաւ Ղալաթիոյ, Իւսկ. Ս. Կառապետի, Տէնէկ Մատենի, Երեզայի ընկերական վարժարանի Հոգաբարձութեանց և Սամաթիոյ Ս. Գեորգ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ կողմէ հաղորդուած հարցադրանի պատասխաններն, և առաջիններն գահացուցիչ իսկ Սամաթիոյ ինը տարակաւն համարելով, որոշեց նամակ գրել յիշեալ Թաղ. Խորհրդոյ: Ըդրաւեցաւ Պ. Տ. Ղանդեանցի քանի մը հեղինակութեանց արտապայման և Երեզայի ընկերական վարժարանի Հիմնադիր Խորհրդոյ տեղեկագրոյն ապագութեան խնդիրներով:

Նիսան, որ ժամ 6ին սկսած էր, 10¹/₂ին վերջացաւ:

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Ռուսական դեսպան Պ. Նելիտօֆ Մոսկուայէն մայրաքաղաքս վերադարձաւ երեկ առաւօտ:

— Էքսփրէս կըսէ թէ Գերմանական դեսպանը շաբաթ օր Երուսղի կայսերական պարտեզը պարտեզէն վերջը առան-

ձինն վեհ. Սուլթանին ներկայացրեալ և իւր տիկինը ու Սաքս-Ուէյմարի դուքսին օր. գին Սուլթանին ներկայացուցեր է:

— Իտալական դեպոսի Բորթի կոմսն ալ Եւրոպայէն մայրաքաղաքս վերադար. ձաւ երէկ:

— Քաթարոնէն յաւնիս 14 թուով զար. նուաժ հեւագիր մը կը ծանուցանէ թէ՝ Ալպանիոյ Օսմ. զօրաց հրամանատար Ա. օիմ փաշա անցեալ շաբթու երկուշաբ. թիէն երեքշաբթի լուսնուս գիշերը Հօթթիներու գաւառը մանկու յաջողեր է. առանց ալպանիացոց կողմէն ընդ. քիմութեան հանդիպելու: Ասիմ փաշա Հօթթի մանկու, ապառաժները զէնըն. կէց ըլլալ հրաւիրեր է. առանց երկու օր պայմանաժամ խնդրելով, պայմանաժ. մը շնորհուեր է իրենց: Ալպանիացոց կացութիւնը քննադատական կոկոխ ըլ. լալ, ուստեա և մթերք բարձրովին կը պահուին:

— Վեհ. Սուլթանին ծննդեան տարե. դարձը Զմիւռնիոյ մէջ փառաւոր կեր. պով կատարուեր է:

Առաւօտուն բազմութիւ պատգամաւ. րութիւնը կառավարութեան ապարանքը երթալով Գեաթիլ փաշայի ներկայացրեալ և շնորհաւորութիւններ ըրեր են. իրի. կունն ալ կառավարութեան պաշտօնա. տուններ, տուններ և խանութներ լուսա. վառութիւնք և հր խաղութիւնք եղեր են. Բալոր հիւպատոսարանները և գաղ. զրահաւորները դրօշակներով զարդա. րուեր են:

Յիւլիպէի մէջ ալ փառաւոր հանգէ. կատարուեր է. ներքին գործաց, քաղա. քապահ գործաց, ժամաւորմայի պաշա. նառաւնները, յաւնաց առաջնորդարանը, Օսմ. պանդոն և սւրիշ բազմութիւ շէն. քեր լուսավառութիւններ եղեր են:

Առաւօտուն 24 թիգանթ արձակուեր է:

Արև. Բուսթիլի մէջ առաջին անգամն է օր վեհ. Սուլթանին ծննդեան տարե. դարձը թիգանթներով կողջուելու, և այս ի բացակայութեան Ալէքս փաշայի:

— Էմբարսիւ լրագիրը կը գրէ թէ՝ անգղիական նաւատորմը ագրիական ծ. վէն Զմիւռնիո պիտի երթայ. իսկ գաղ. նաւատորմը Ռոմոսէն դառ Սիրիոյ ծ. վեղերքներն ալ պիտի երթայ և քանի մ'օր Պէրսութ պիտի մնայ:

— Բիւթէմ փաշա Մեծ Եպարգոսին և ներքին գործաց նախարար Էսհէմ փա. շայի այցելութեան գնաց երէկ, կէս օ. րէն վերջն ալ վեհ. Սուլթանին ներկա. յացաւ:

— Ռուսաց կայսրը իւր թագադրու. թեան աւթիւ Պուլիզարիոյ իշխանին Ս. Վլատիմիր մեծ պատուանշանին Ա. առաի. ճանը շնորհեր է: Այս պատուանշանը առաւօց կայսրութեան ամենէն բարձր պատուանշաններէն մէկն է:

— Պ. Էլէր քանի մ'օրէն առաջնա. լով Պ. Պալթաճիի հետ վերադին պիտի մենամարտի ըստ նախագոյն պայմանաց: Այս անգամ զինուց ընտրութեան իրա.

ւանքը Պ. Էլէրինն ըլլալով, այս վերջի. նը տարճանակը պիտի ընարէ:

Պ. Էլէր 25-26 տարեկան երիտաւորդ. մ'է:

— Մայրաքաղաքիս առաջնապահական վարչութիւնը օրօշեր է օր Եգիպտոսէն Միջերկրականի և Կարմիր ծովու Օսմ. նաւահանգիստները եկող նաւերը 24 ժամ քարանթինայի և բժշկական քննութեան ենթարկին հոն:

— Յիւլիպէի Մարիցա լրագիրը կը գրէ թէ՝ Ալէքս փաշա երկու ամիսէն աւելի չպիտի մնայ մայրաքաղաքս:

— Հելլէնական կառավարութիւնը Լա. րիստան Սէլանիկի հետ միացնող երկա. թուղւոյ շինութեան համար, եւրոպական ընկերութեանց հետ բանակցութեան մը. տաժ է:

— Պարսից դեսպանը վաղը վեհնա մեկ. նելուն, Մեծ Եպարգոսն երէկ այցելու. թեան գնաց անոր:

— Վանայ կուսակալ Հասան փաշայի առաջին աստիճանի Օսմանիէ պատուա. նշան շնորհուեցաւ: Նոյնպէս Վանայ Հայ մեծամեծներէն Գէորգ պէյի՝ երրորդ, Յակոբ և Յովհաննէս աղաներու՝ չորրորդ և Կարապետ աղայի՝ հինգերորդ աստի. ճանի Մէճիտիէ պատուանշաններ շնորհ. ուեցան:

— Պէրլինի դեսպան Սայիտ փաշա Պիզմարգ իշխանին հետ կարևոր ահապ. ցութիւն մ'ունեցեր է:

մանչերն, որ յարձակման պահուն խանութն էին, նա. պօթի և Ժիւթիին աղաղակներուն վրայ չը վաղէին:

Լօրիօ օգնութեան հառան և անոնցմէ մին՝ օր բա. րերադարձար ուսն (չէքիճ) մը հետը առնուլ մտածեր էր, կատաղի կենդանւոյն ճակատին վրայ անով այնպիսի սոսկալի հարուած մը տուաւ, որ պահ մը կենդանին կըքցաւ և մէկ քանի քայլ յետս ընկրկեցաւ:

Այս սուղ ժամանակէն օգուտ քաղելով, երկրորդ մանչն անոր կողեր անցուց, օրով նորէն յարձակելն ան. կարելի կըլլար:

Զոյն անմիջապէս սպանդանոց տարաւ և երեք կամ չորս հարուածներ հնչեցին, որք ցուլին մեռած ըլլալը կիմացնէին:

Լօրիօ շատ արիւն կորանցնելով նուազեր էր:

Ժիւթիին Շարլօթի հետ վազեր էր, երկու կիները մանչերէն մէկուն օգնութեամբ՝ զայն վերուցին ու մին. չէւ սպանդանոց փոխադրեցին, նապօթ, քչքչուելով, կարասիները բռնելով, մինչև սեմը հասեր էր և զեղբայ. րը արիւնաթաթախ վիճակի մէջ տեսնելով, չէր կրցած աղիւղորձ աղաղակը բռնել:

Լօրիօն խեղանգամին անկողնոյն մէջ պառկեցաւ. ցին:

Պղտիկ ֓իէր, որ նոյն պահուն խանութը կը գըռ. նուէր, հրամանի չէր սպասած և բժիշկը կանչելու գա. ցած էր, որ անմիջապէս հասաւ:

Լօրիօի կուրծքը բացաւ, արիւնաթաթախ տեղերը խը. նաժօք լուսաց և երկու խորունկ վէրք դառաւ, մին ալ ուսը և միւսը կողքի:

Այս վերջինը միայն վառանգաւոր էր:

հետ կը կառնին. եթէ բան մը զգային, անշուշտ փախ. չիլ պիտի փորձէին և մեր գործն ալ պիտի գժուարա. նար, բայց բնութիւնը զանոնք այսպէս ստեղծեր է և աղէկ ալ ըրեր է՝ այնպէս չէ:

Այս խռակցութիւնները յաճախ ժադի՝ սպանդանոցը և Շարլօթի սեմին վրայ գտնուած տանը կը փոխա. նակուէին:

Եւ Լօրիօ թէ կը գործէր, թէ կը խօսէր:

Առաջին անգամ օր Շարլօթ անոր օչխար մը մօր. թելը տեսաւ, օտրոտիեցաւ, չլաճգութիւնը բռնեց, և ակաւ. լաւ:

Լօրիօ՝ կենդանին մամուլի մը վրայ պառկեցնելով, ետեի սեքերը իրարու անցուցած էր, օրպէս զի չը շարժի, յետոյ ալ ծունգը մարմնոյն վրայ կըթնցնելով և ձախ ձեռքով գլուխը բռնելով, սուր դանակով մ'ա. նոր կոկորդը լայնօրէն ճեղքեր էր, ի վերջոյ ծունգի հարուած մը տալով, օղնայարը խորտակեր էր:

Բայց ժադ, տխրած ու գորովալից նայուածքով անոր կը նայէր և ձեռքերն արիւնաթաթախ ըլլալով չէր կրնար անոր դպիլ:

— Արհեստ է, կըսէր երկնաութեամբ, ինչ ընեմ, բայց ասկից պէտք չէ հետեցնել թէ անգութ եմ, ո՛հ, մի վախճաք, դեռ կը վախճաք ինձմէ:

Շարլօթ խելքը գլուխը կը ժողվէր, ո՛չ կապոյտ աչ. քերով երիտաւորդը՝ որ խենդենուաւ չափ զինքը կը սի. րէր, չէր կրնար չար ըլլալ:

Ժադ սպանդանոց մանկելով, քիչ մը վերջը թևերուն մէջ օչխար մ'առած եկաւ, զոր խնդալով անոր ընծա. յեց:

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՄԱ

Օսմ. Գոն. Գոն. Կրէկ իրիկուն	12-16
» » Բայ. այս առաւում	-
ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ	
Բուժելի երկարութեան Գործնք	53-50
Թրամպայ Օսմ. Լիւր.	3-25
Թղթադարձ » »	1050
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ	
(Օսմ. ռսկի 400 դուրուշէն)	
Անգղիկն. ոսկի	140-38
Գաղղիական »	87-27
Բոլ »	90-
Գրիմից »	54-20
Գարպոն թուղթ	9-24
Գարպոն արծա.	90-25
Մէճիւրիէ	108-8
Վեցնոց	103-20
Հինգնոց	104-
Մէթալիք	102-

ԱՂՕԹԱԳԻՐԻ

ԸՍՏ

ԺԱՄԱԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ

Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ

Պարգաւանեալ

Ի ՏԵՐ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՔԱՀԱՆԱՅԵ ՄԿՐԵԱՆ

Հրամանաւ Տ. ՆԵՐՍԻՍԻ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐ.

ՔԻ Կ. ՊՕԼՈՅ և հաճութեամբ Կրօնային

Ատենի

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Եւ գտնուի ամեն Հայ գրաւմանոց քով,
իսկ կեղծոնատեղին է Արամեան ապարան,
Յակոբեան խան թիւ 13, հետեւեալ որոշեալ
գնեքով.

Լաթակաղձ պարզ	45	դրոշ
Լաթակաղձ ոսկեզօծ	22	»
Կաշեկաղձ ոսկեզօծ	30	»
Մետաքսեայ փառակաղձ	40	»

Փ.Ա.Ն.Ա.Ս.Է

ԳԵՂ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԴԵՂ ՍԱՄԱՐԱՑԻՈՑՆ

Կը ծախուի Մինասեան եւ Ընկերաց Ամե-
րիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիոյ Կ. Պոլսոյ
Փանաթէն իւր օգտակարութեամբն, ինչպէս
Ամերիկայի եւ Եւրոպիոյ, նոյնպէս եւ Թուր-
քիոյ այլ եւ այլ կողմերը մեծ ընդունելութիւն
գտած է:

Փանաթէն գեղացւոյն եւ գաւառացւոյն բը-
ժիշկն ու բարեկամն է, եւ մեծ օրհնութիւն
մը համարուած է այն տեղերուն համար, ուր
բժիշկ ու գեղ եւ գարման հաղիւ կը գտնուին
Փանաթէն բուժեղէններէ բաղադրեալ լինելով
բոլորովին անմիջապէս փանաթէն տարածին ցաւը
կ'առնէ ու քիչ ատենի մէջ կը բուժէ. նոյն-
պէս եւ մարմնոյն կտրուած ու ճմուած տեղե-
րուն ցաւն ու բորբոքը շուտով կ'անցնէ:

Չղային, յօղային եւ սակրային օտարիկ
ցաւերը բուժելով՝ աստիճանաբար կը հան-
դարեցնէ: Ստամոքսի, փորի եւ աղեաց ցա-
ւերը կը կտրէ ու պողէ յառաջ եկած դժուա-
րութեանց առաջը կ'առնուի:

Փանաթէն ակաւայի օտարիկ ցաւերը շուտով
կը բուժէ: Մարմնոյն կտրուած կամ վիրա-
ւորեալ կողմերն առաւ փանաթէն քսելով շուտ
կը բժշկուին, ու կը գոցուին: Փանաթէն կը
բժշկէ նաեւ փորագրութիւն, թանչք, հազ,
լեւր, կոկորդի բորբոքեւ ուռեցք, մէջքի ցաւ
եւ այլ դանազան ախտեր, որոց սկզբնապատ-
ճաւը գրեթէ նոյնն են: Այսպէս կը վկայեն
շատեր, որք փորձած են: Ընտանիք իրենց
տան մէջ ու պանդուխտք եւ ճանապարհորդք
իրենց մօտ փանաթէն պահելով եւ յանկարծա-
կան դժուարութեանց ատեն գործածելով՝ մեծ
օգուտ կը քաղեն եւ ծանր հեռեւանաց առաջը
կ'առնեն: Փանաթէն հեղուկ է, որ թէ՛ մարմ-
նոյն վրայէն քսելով եւ թէ՛ խմելով ալ բժշկ-
կութիւն կը գործէ:

Գործածութեան կերպը հետն է: Գլխաւոր
վաճառատեղին է, Ղալաթիոյ Մէնի-Ջամիի դրան
կից Մինասեանին Ամերիկեան վաճառատունը,
նաեւ մայրաքաղաքի գեղադարձաց քով ու
գաւառներն ալ կը գտնուին:

Գ.Ա.Մ.Է.Լ.Ի.Ս.

(ՆԱԽԿԻՆ ԿԼՈՒԴՈՒ)

109 - Կալաթա Սանտրաքճըլար փողոց - 109

Երբեմն Գոնթի Շահինի եւ յետոյ՝ Եկուտա՝
անուամբ մեր վարչութեան ներքեւ գտնուած
ժխտաբան գործարանն, այս անգամ կառա-
վարական պաշտօնական ազդարարութեամբ
իւր անունն Երաւակիա՝ փոխելով, ըստ նախ-
նոյն ամեն ջան եւ զոհողութիւն չպիտի խը-
նայուի մեր կողմէն աւելի եւս ընդհանրու-
թեան գոհունակութեան արժանանալու, եւ
նորա ճաշակը լիովին գոհացնելու համար. հե-
տեւաբար կը հրաւիրեմք մեր արդայ յաճա-
խորդներն, որ փութեան պատուել տան գոր-
ծարանն, եւ նորա արտադրութեան ազնիւ եւ
ընտիր ժխտաբաններէ բաղադրեալ լինելն փոր-
ձով հաստատեն:

Մասնաւոր խնամով նոր հեք բերուած
Նէնիճէի հատընտիր բերքերուն շնորհիւ յա-
ճախորդք կարող են գտնել մեր քով այնպիսի
անխառն եւ զուտ հոտաւէտ ժխտաբան եւ
գլխաւորներ, որոնց գերազանցութեան չեն կա-
րող հաւատարիլ եւ բաղդատութեան մասնիկ
սկսել ծախսաբան արտադրութիւնը:
Թէ Կ. Պոլսէն արուած եւ թէ՛ գաւառներէն,
ղրկուած յանձնարարութիւնը ամենայն ճշգու-
թեամբ եւ փութեանակի կը կատարուին, ինչ
քանակութեամբ որ ըլլան արուած հրամանա-
ներն:

Օտար երկիրներէ եկած յանձնարարութիւնը
ըստ մաքրային օրինաց պատարօլի աւելքէ ա-
ղաւտ են:

Մթերանոց, Կալաթա Սանտրաքճըլար փողոց
թիւ 109:

Մասնաճիւղ, Կ. Պոլսի Պալաթ-բաղար
թիւ 165:

ՏԵՐ-ԻՄԲԱԳԻՐ

Մ. Տ. ՄԵԼԻԻՔԵԱՆ

Բիգա փաղա խան քիւ 14

— Առէ՛ք, ըսաւ, տհա՜ս ոչխար մը զոր ընկերոջը
պէս պիտի մօրթէի, բայց զայն ձեզ նուիրել կուզեմ,
միշտ քովերնիդ պահեցէք, քանի մ'օրէն ձեզ պիտի հը-
նադանդի:

Աղջիկն ուրախ զուարթ, շնորհակալ եղաւ անոր:

— Անունը Շարլօ պիտի դնեմ, ըսաւ:

Լօրիօ, տեսնելով որ այլ ևս չէր վախճար, անոր
խրատներ տալ սկսաւ:

— Սիրուն կին մը օպանդանոցին մէջ ի՞նչ գործ
ունի, կըսէր, կանոնաց տեղը հոն չէ, հազիւ թէ իմ մայ-
րըս կուգայ, բայց անիկա աւելի անգգայ, աւելի յող-
թանդամ և դժուարին բաներու վարժ է, բոլոր կեանքը
օպանդանոցներու մէջ անցուցեր է, բայց ձեզ համար ինչ
հարկ Շարլօթ, հոս գալու, ներկայութիւններդ օգուտ մը
չունի և ասկից զատ այս օրուան եղելութիւնը միշտ պիտի
նորոգուի, երբ կինս ըլլաք, այս տիպուր աշխատա-
թիւնն ինչ միայն ձգեցէք, ձեր սենեակը կեցցէք, այս կեր-
պով հօրթերուն, ոչխարներուն և եղերուն օպանդանոցը
չպիտի տեսնէք և երբ ձեզ ներկայանան, շատոնց մե-
ռած, մօրթուած ու պարպուած պիտի ըլլան. ա՛յ աշ-
քերն ուղ. առաջ կենդանի չպիտի ունենաք, այլ միտ:

Այս ամենն ըսելով կը խնդար, Շարլօթ ուղածը
խոստացաւ անոր և Լօրիօի սիրտը հանգչեցաւ:

Լօրիօ իր արտաքին կարգի ոյժին վրայ մեծ վստա-
հութիւն ունէր, որ մը քիչ մնաց այս վատահոլութիւնը
իրեն սակղի պիտի նստէր:

Ահաւասիկ ինչպէս:

Օպանդանոցի բոլոր կենդանիներէն ամենէն դժուար
կառավարողներն ցուլերը, յաճախ առանց պատճառի

կը կատարեն, զիրենք բանօղներուն ձեռքէն կը փախչին,
միտաներ կը հասցնեն և մինչև իսկ ծանր ու մահացու
տրկածներու պատճառ կը ըլլան:

Լօրիօ անոնց հետ միշտ խօսեմութեամբ չէր վար-
ուեր և մինչև անգամ ամենէն սովորական նախադաս-
չութիւնները ձեռք առնելու անհագութիւն կընէր:

Սովորաբար անոնց օրուաններուն կապեր կանցնեն,
աչքերնին արեւակ մը կաշիէ գիմակով կը ծածկեն:

Լօրիօ օր մը գոմէն ցաւ մը գուրտ հաներ էր, եղ-
ջիւրներուն բուրդովը չուտն մը միայն շանցնելով և առ-
ջեւէն քաշելով՝ զայն դէպի օպանդանոց կը քաշէր, որ
գոմէն մէկ քանի կանգուն միայն հեռու էր:

Յանկարծ ցուլը կանգ առաւ, դէժ դրաւ, չուտնը
դէպի իրեն քաշեց և փախաւ:

Պարտիզին մէջ մէկ քանի օտարներ ըրաւ, բաւա-
չելով հանդիպած ծառին, եղջիւրի օհարկու հարուած-
ներ սկսաւ տալ:

Լօրիօ, առանց վտանգը խորհելու, արիւրաբար անոր
ետեւէն ինկաւ:

Այն ատեն ցուլը, տեսնելով որ ետեւէն կը վազեն,
ետին դարձաւ:

Մասովածառը նշմարեց և անոր վրայ նետուեցաւ:

Լօրիօ անոր եղջիւրներէն բռնեց, բայց նոյն պահուն
օրուանները ածուր մ'եղըր գտնուած հաղարջներէն
հանդիպելով, հաւասարակշռութիւնը կորսնցուց:

Դեռ օտար չելած, ցուլն երկու եղջիւրներն անոր
ուսին վրայ իջեցուցեր էր և անոր վրայ կոխկրեալ կը-
կըէր:

Հոն հոգին պիտի փչէր, եթէ օպանդանոցի երկու